

S F A T U L

organul oficios a C. N. R. din Maramurăș

Apare odată pe săptămână. — Abonamentul : pe an 18 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 9 cor., pe $\frac{1}{4}$ de an 5 cor.

Unirea principatelor.

Celea doue țărișoare surori române: Muntenia și Moldova, ăștan se implinesc 60 de ani, de când s'au unit în o țară, intemeind astfel regatul român.

Dacă privim faptul acesta numai la suprafață, ori necunoscând istoria neamului românesc, — mi se pare, că ceea-ce s'a săvârșit în anul Domnului 1859., e ceva de tot firesc, ce nici că se putea întâmpla altfel.

Amândouă principatele au avut locuitori români de aceeaș obârșie, vorbind aceeaș limbă păstrând aceleași datini, lăudând pe Dumnezeu după ritul bisericei răsăritene. — Ni s'ar părea deci că nimic nu e mai natural, decât legătura sfântă, prin care pe veci s'au unit aceia, despre cari regele poeziei române, V. Alexandri, a scris că:

„Amândoi suntem, de-o mamă
De o făptură, și de-o samă
Ca doi brazi într'o tulpină
Ca doi ochi într'o lumină.”

Dar dacă vom privi mai adânc; dacă vom lua la socoteală, că Muntenia și Moldova, în decursul veacurilor, au stat în deosebite tabere, că adeseori, frații de acelaș sânge au folosit armele, spre a stânge viața fraților lor; dacă știm că domnitori străini și de neamul nostru precum și boierii înșirați în jurul domnitorilor — durere, — dar au folosit toate mijloacele, pentruca Românul să nu fie sub o stăpânire, în o țară; dacă știm că țările puternice — Turci, Leși, Austrieci — au supt mai bine dulce-

ța pământului românesc dacă acesta a fost împărțit în doue, în cinici ori mai multe părți — înțelegem că unirea principatelor, în istoria neamului românesc, a fost și rămâne întâmplarea cea mai însemnată.

Marii bărbați în înima și mintea cărora s'a zămislit cugetul, cari și-au dat toată silința pentru unirea țărișoarelor surori — au fost și sunt bărbații cei mai aleși al neamului românesc.

Iată de ce unirea principatelor e înălțată între sărbătorile celea mai mari.

Și crește însemnătatea sărbătorii, știind că adevărul nestrămutat, care a fost pus de fundamentul regatului român — că adecă tot interesul personal, necondiționat are să fie supus interesului de obște — fără indoială a dat naștere unirei tuturor Românilor.

Cunoștința unității noastre de sânge; cunoștința datorinței sfinte, că fratele mai tare are să-l ajutoreze pe cel mai slab; puterea izvorâtă din unirea principatelor; faptul consfințit de istorie, că cei de-o limbă și de-o lege, au dreptul firesc să-și croiască soarta toate-toate sunt adevăruri lămurite în focul sfânt alactului unirei principatelor, a Munteniei și a Moldovei.

Prin urmare atunci când în 24. Ianuar v. — am prăznuit, am sărbătorit tot deodată unirea tuturor Românilor.

Să dea Atotputernicul, că învățăturile, ce le tragem din acest prilej — să ne fie farul luminător, cu care se va clădi frumosul, strălucitul și neinvinsul zid a României Mari.

* * *

Prețul 40 fil.

Ceva despre banii nostri.

În tot răul, e și ceva bine, zicem noi Români. Aceasta s'a adevărit și cu războiul. O urmare bună a avut războiul, că poporul nostru înglodat până în gât în datorii, s'a scăpat de ele.

Ba cel care a avut norocul să fie scutit de miliție și a fost pe acasă, dacă a fost om cât de cât cu prindere și isteți a făcut o grămadă de parale. Are zeci de mii de coroane în șerpar, fără să știe ce să înceapă cu ele.

Loc nu se află de vânzare acum, iar mai înainte nu nea fost ertat să cumpărăm. În ceva întreprindere comercială nu îndrăznește să și-i bage, de o parte, că nu e spirit de geșetar în Român, de altă parte e și teama de a începe ceva în vremurile aceste tulburi. Trăesc cu frica în sin, ca nu cumva să și piardă valoarea banii, nu să gândesc, că deși vremurile is turburi încă, tocmai în turbure poți pescui mai bine, apoi sprijinul de care în trecut s'au bucurat numai fidanii, acum că am ajuns noi la putere e asigurat pe sama noastră. Nu întârzi-ai mult cei cari aveți bani! Prețul banilor nostri

nu e tocma splendid și dă îndărăpt pe zi ce merge. Bine ar face cei cu bani, de iar băga în ceva marfă, deschizând prăvălie, cumpărându-și vite, loc etc.

Cu toți știm, că banii cari nu te păgubesc nici când sunt cei de metal. — Un galbin de 10 C. conține atâta aur că plătește suma aceasta, asemenea și aurul din un galbin de 20 C. plătește cei scris pe el. Tot așa stă treaba și cu argintul. 1 coroană conține argint tocmai de suma aceasta. Umblând banii aceștia dela om la om se tocesc pierzându-și din greutatea ce au avut-o, prin ce le scade valoarea, se mai întâmplă dei mai și pierde omul, aceasta e pagubă nu numai pentru noi ci și pentru țară, apoi is din cale afară grei de purtat. Inchipuiți-vă un neguțător, care ar merge cu vreo 10,000 C în argint la târg, știu că i-s'ar cam îndoi spatele sub greutatea lor.

Ca să ușureze pe neguțători, adeca comerțul și să se feriască și de pagube, a dat țara drept Băncii Austro-Ungare, să scoată bani de hârtie.

În timp de pace, două din cinci părți a

Ardealului.

Eri sora ta mezână; scăpată din sclăvie
De Mama ei cea scumpă; la sânu-i a venit;
Scăpată de surghiunuri; din lanțuri de robie;
De chinuri amare, de cnutul cel cumplit.

În plâns de bucurie își primea Mama fiica!
— Dar lacrimile's multe și-au nesecat isvor —
În clipa fericită, ea tot mai plângea încă,
Doi scumpi copii în lanțuri, o fată și-un fecior.

Ardealul! Bucovina! Voi scumpi copii de-o Mamă
Ce stați în grele lanțuri de veacuri ferecați!
Aveți nădejdea Mamei; nădejde fără samă,
Că mult în aste lanțuri voi nu-o să așteptați.

Era plâns de nădejde în clipa ceia mare
Și-o rugăciune-adâncă în taină a șoptit;
— În timp ce preoți slujbe făceau în sfinte altare —
Având credința'n suflet, dreptatea n'a murit!

O! zi ferice de-astăzi! Ardealule ridică
A ta frumoasă frunte, ca'n alte vremi semeț!
Privește lung în zare un drum cum se despică,
Peste Carpați prin valea ce plină de nămeți.

Privește cum vin valuri! E armia Română;
Ea vine să te scape din lanțuri de robii;
Azi, ea'mplinește visul! Ea este a Mamei mână,
Pe care ea o'ntinde la scumpii ei copii.

E visul cel de veacuri ce-a fost cântat în doină
De mame lângă leagăn copiii adormind;
Cântat pe mândre țarini: la plug arând în moină
Cântat la hori în sate; la focuri iarna stând.

Privește-i cum vin falnici! Sunt Șoimii României;
Auzi cum cântă-o doină mult dulce la auz;
— O cântă luptătorii — e doina bucuriei,
E doina ce-a fost scrisă în vale la Oituz.

Privește cum'nainte lumină se resfrânge
Și'n urmă'ți lasă pacea în care se trăești,
E pacea pe viață ce-i scrisă cu mult sânge,
În locul cel de glorie Mărăști și Mărășești.

De-azi nu vei mai fi robul la nație păgână;
Nu vei mai fi străinul în Țara ce-i a ta.
Din Tisa până'n Nistru și Dunărea bătrână,
De-azi limba ta maternă; frumuoasă'i asculta.

banilor acestora, trebuia să aibă acoperire în aur și argint, iar restul în alte hârtii de valoare ușor realizabile, cari adevărat să pot prăschimba în bani ușor, cum is acțiunile obligațiunile și devizele. Aceste din urmă sunt nește cambii, ce au de a se plăti în străinătate în banii țării respective, așa în Franța în franci în Anglia în funți sterlingi în Italia în lire etc.

Fiecare om avea drept să ceară dela Banca Austro-Ungară, pentru banii de hârtie bani de metal, banca îi schimba numai decât. De oare ce schimb de acesta se făcea rar, nici nu era lipsă să fie toți banii de hârtie acoperiți în aur și argint, era de ajuns $\frac{2}{5}$ părți, iar cu restul de 3 părți banca putea întreprinde ceva, după care avea și ea și statul venit. *Bine se vă însemnați însă, că toți banii de hârtie aveau acoperire.*

În 1914 izbucni războiul, țara avea lipsă de bani ca să-l poată purta.

Banii ce io fi având din venitele proprii s'au gătat în 2—3 luni. A intrat în joc făcând războiul trebuia acum să joace! De unde se facea rând de bani. Hai la Banca Austro-Ungară după împrumut. Bani de hârtie erau pe atunci

---

Azi Nistrul și Carpații dau mâna vredniciei!
Sfârmate's astăzi lanțuri ce-au fost atât de tari;
Se-aprinde'n întunec azi facla veșniciei!
Români de pretutindeni ai României mari

Sus frunțile senine! E ziua desrobirii
„Deșteaptăte Române” cântați din plai în plai;
E ora deșteptării, e clipa fericirii,
Trăiți-o strănepoții lui Stefan și Mihai!

Azi jertfa'i răsplătită durerii Mamei scumpe:
Ea'și are azi copii, ce-atâta i-a iubit!
Să facem zid în juru-i un zid ce nu se rumpe,
Si să-apărăm ogorul cu sânge răsplătit.

Să știe toți dușmanii că scumpă ni e Țara;
Că noi suntem pe lume nepoții lui Traian;
Să știe ei odată, că'n veci de veci nu pier
Poporul ce-i urmașul Poporului Roman!

Gr. Cujbă-Dersca

Plutonier divizionul $\frac{1}{4}$ de artilerie.

în circulație $2\frac{1}{2}$ miliarde, acoperirea în aur era 1362 milioane. A împrumutat o parte din aur să plătească pe Nemți și țările neutrale cari nu primesc altfel de bani și de unde aducea marfă și muniție, ca să poată purta războiul.

Noauă celor din țară ne-a dat poruncă, ca pentru bunurile noastre, să primim și bani de hârtie. — Războiul îngiția o mulțime de bani țara ridica mereu la împrumuturi făcând din Banca Austro-Ungară așa zicând o tipografie, de unde ieșiau cu droaia hârtiile de 100 și 1000 coroane. *Banii de hârtie dela $2\frac{1}{2}$ miliarde, s'au urcat la $35\frac{1}{2}$ miliarde* iar aurul dela 1362 milioane a scăzut la 342 milioane așa, că acoperirea metalică azi nu face nici $\frac{1}{2}\%$. Din 100 coroane, nici 50 fileri nu's acoperiți în aur și argint. Alte țări, ca bunăoară Franța, încă a avut lipsă de bani ca se poată purta războiul, n'a bătut însă bani de hârtie fără rost, a făcut împrumuturi prin America și alte state așa, că prețul banilor ei, nu a scăzut în măsura aceia, ca la noi.

Cu bătaia a cheltuit împăratul 106 miliarde, dintre cari numai pe țara ungurească pică 35 miliarde. — Bine va zice cineva cum să nu fie banii nostri buni au ca acoperire chizeșia statului, care va plăti îndărăpt Băncii Austro-Ungare împrumuturile, banca va arde hârtiile ce le primește așa, că pela oameni vor rămănea numai atâtea bani de hârtie ca la începutul războiului, ajungând iar la prețul de atunci.

De unde va lua banii întrebăm noi? Credeți doar, că statul are dreptul a băga mâna în șerparele dv. să vă scoată cu puterea banii, să-i poată duce îndărăpt la Banca Austro Ungară.

Nu ni-se va răspunde din nou, statul; are drept să aducă legi, va aduce o lege să plătim dare mai mare, cu care îi plătim și datoriile.

Bine oameni buni, cum credeți voi să puteți plăti atâta dare; acum că se plătesc numai interesele după datorii și stăm să ne frângem grumazurile sub greutatea dărilor, dăpoi când va trebui replătit și capitalul.

E drept că domnii dela cârma ungurească vreau să aducă o lege, ca fiecare om a 4-a parte a averii sale să-o plătească în dare, cu care ei se achite datoriile de războiul, pe noi însă ne va feri Dzeu să nu mai plătim dare Ungurilor. Viitorul stat român nu credem să preiee nimic din datoriile de războiul ale Ungariei,

cari s'au făcut fără știrea și întrebarea noastră. Ba România va fi aceea, care va cere despăgubire pentru pagubele suferite pe urma Nemților și Ungurilor cari se urcă la 6—7 miliarde lei.

Din cele înșirate puteți dar deduce și dv că prețul banilor noștri nu se va mai ridica până'i lumea la valoarea ce au avut-o.

Stările aceste pot fi aduse la calea cea bună numai prin devalvare, adică: fiecare om care are bani de ai noștri de hârtie, va trebui să-i prezinte spre ștampilare — cum s'a făcut de curînd în Iugoslavia — și se va aduce la cunostință publică că de ex. 100 C. stampilate vor prețui pe viitor 30 C. sau, că pentru 100 C. va primi 30 C. bani buni, așa că marfa ce am cumpărat întrecut cu 100 C., o vom putea-o cumpăra cu 30 C. Acesta e numai un exemplu, devalvarea poate fi și mai mare.

Fiecare învârtească dar banii ce-i are cumpărând marfă. Nu se încreadă prea tare în ei, să nu rămână la urmă păgubit.

e.— s.—

Pentru Josif Gabor.

Continuarea colectei din Văleni Indrieș Nemeș 30 cor. Petru Nemeș I. Ilie 30 cor. George Frățilă I. Vas., Petru Godja, Petru Diman, Ion Demian, Petru Bode, Petru Nemeș I. Grigore câte 20 cor. Toader Godja I. Dumitru, Ileana Nemeș, Toader Nemeș I. Mih., George Codrea, George Muntean, Ilie Godja, Ion Biroveț, Ștefan Godja, George Nemeș, Ion Nemeș I. Tănăsie, Vasile Belin, Costan Michnea, muiere câte 10 cor. Ană Moldovan I. Mih. 4 cor., Ileană Petreuş 6 cor., George Miel 4 cor., George Petreuş 3 cor. La olaltă 327 cor. Adaogându-se suma publicată de 2022 cor. la alaltă fac 2349 cor.

Când cvităm aceasta sumă colectată în satul mic Văleni precum și cele 25 măji metrice de ovăs predate armatei române, o plăcută datorință facem punându-i pe Vălenari în frunte cu harnicul preot Iuliu Ardelean de o pildă de urmat pentru celelalte sate.

ȘTIRI

Preoții, cari vreau păși în grupa oficianților, au se prezinte în scris membrii familiei lor la centru în Sighet.

Cu prilejul adunării sfatului preoțesc, părintele Andrei Serbac din Desești a dăruit întreaga sa avere în preț de 200,000 coroane, pentru episcopia înființândă a Maramurășului.

În România mamă și Basarabia sa emis un mare împrumut de stat, „împrumutul Unirei” și incurând se va face și în Ardeal și părțile ungurene.

La conferința de pace prim-ministrul nostru, Ionel Brătianu, a cerut, ca Basarabia, Bucovina, Ardealul; părțile Ungariei locuite de Români, Banatul și Dobrogea să se predee nouă Românilor. — Cererile noastre le sprigi-

nește sora țară, Franța. Vom avea frumoasă țeri-soarân!

Pentru cercetarea stărilor etnografice din Bănat Ententa a trimis o comisie.

Domnii dela cârmă din Budapesta nu se pot înțelege, și din cauza aceasta partida lui Károlyi sa descompus.

Toate coloniile Germaniei se vor face internaționale și le vor governa și controla puterile Ententei.

Taica Wilson acuma se reîntoarce în America se isprăvească și trebulire patriei sale. Mai tirziu va veni iarăși în Europa, se continue pertractările de pace.

Editor și Proprietar: C. N. R. din Maramurăș.

Redactori responsabili: Dr. Vasile Kindriș și Dr. Titu Doros.